

Minimális követelmények magyar nyelv és irodalom tantárgyból

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) a vizsgálata.

A továbbhaladás feltételei fejezet felsorolja azokat a kiemelt feltételeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- *Megjegyzés, reprodukció:* tények, elemi információk megjegyzése, megértése, fogalmak felismerése, megnevezése, használata, a szaknyelv alkalmazása, a különböző műfajú és rendeltetésű szövegek sajátosságainak felismerése, értelmezése, szabályok ismerete és reprodukálása
- *Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése:* különféle szövegek megalkotása, átírása különféle műfajban, a nyelvhelyességi és helyesírási biztonság fejlesztése, átkódolás, transzformációs képességek (kép-szöveg, szöveg-szöveg, egyszerűbb ábra-szöveg, szöveg-mozgás, mimika, testbeszéd).
- *Ismeretek és képességek:* önálló alkalmazás ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, valamely téma önálló feldolgozása a felkészüléstől az előadásig.
- *Önálló véleményalkotás:* értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról, erkölcsi dilemmákról és konfliktusokról, aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége, (kooperáció), az önálló ítéletalkotás képességének megléte, a felelősségvállalás attitűdjének kialakítása, magasabb rendű műveletek (analízis, szintézis), a problémamegoldó, a logikus gondolkodás, az ismeretek integrációja.
- *A tanuló saját munkája:* esztétikai színvonal, nyelvi kreativitás, alternatívák önálló megrajzolása.

A tanulók teljesítményének értékelési lehetőségei:

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie.

A tanulók teljesítményének osztályzattal történő értékelése a tanórai tanulói tevékenységek szóbeli és írásbeli értékelésének alapján történhet:

- szövegek, jelenségek, problémák írásbeli vagy szóbeli kifejtése, értelmezése az adott témakörben, adott vagy önállóan választott szempont alapján
- írásbeli vagy szóbeli beszámoló (olvasónapló, műsorrészlet) egy-egy témakörben a megadott szempontok vagy önálló anyaggyűjtés alapján
- kiselőadás, önálló anyaggyűjtés előadása, szituációs játékok (jelenetek, történetek) eljátszása, vitaszituációkban való részvétel
- művek, műrészletek (memoriteretek) előadása

- évközi dolgozatok megírása meghatározott szempontok alapján (például az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezésének képessége, a fogalomhasználat) minősítés céljából
- tematikus, témazáró feladatsorok, amelyek átfogó ismeretekre és képességekre irányulnak a minősítés és a tanári folyamat kontrollja céljából
- projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelés
- belső, esetleg külső vizsgák, amelyek a művelődési anyag súlyponti szempontjait és követelményrendszerét mérik, az ellenőrzés, a minősítés és a tanítási kontroll céljából

Az értékelés főbb szempontjai

A tanuló milyen mértékben értette meg és sajátította el a tananyag tartalmakat (ismereteket, fogalmakat, összefüggéseket, szövegek feldolgozási eljárásait, memoritereket, nyelvi normákat).

Mennyire tudja funkcionálisan, önállóan alkalmazni feladathelyzetben, problémamegoldásban, kérdésfeltevésben, érvelés során, reflexió megfogalmazásában, állásfoglalás kialakításában a későbbiekben részletezett tananyag tartalmakat.

Mennyire és milyen minőségben képes önálló kifejtésre, különféle elemzési, értelmezési eljárások alkalmazására, következtetések indoklására, érvek felkutatására és rendszerezésére, vélemények megfogalmazására szóban és írásban, különböző műfajokban (hozzászólás, kommentár, elemzés, magyarázat, kifejtés, értekezés, érvelés).

Milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban (csoportmunkában, projektmunkában, vitákban, értelmezéseken).

A sajátos nevelési igényű tanulók értékelése esetén a megfelelő szakértői vélemények ismeretében előnyben részesítjük a szóbeli számonkéréseket az írásbeli feladatokkal szemben.

A minimális követelmények kidolgozói:

9. évf. Magyar nyelv: Fekete Balázs

Irodalom: Kovácsné Tóth Ágnes

10. évf. Magyar nyelv: Szalmen Edit

Irodalom: Soltészné Bodzás Judit

11. évf. Magyar nyelv: Járásiné Magyar Judit

Irodalom: Erdődi Zita

12. évf. Magyar nyelv: Üveges Tamás

Irodalom: Üveges Tamás

Minimális követelmény 10. évfolyam

Irodalom

Tematikai egység	Világirodalom – késő reneszánsz, barokk, klasszicizmus (16 – 17. század)
Ismeretek, követelmények	A reneszánsz kései szakasza, a barokk és a klasszicizmus a 17. században. A tanuló tudja megkülönböztetni a reneszánsz, a barokk és a klasszicizmus alapvető formai és stílusjegyeit. Műismereti minimum: <i>Cervantes: Don Quijote /részlet/</i>
Kulcsfogalmak	barokk, klasszicizmus, korstílus, stílusirányzat

Tematikai egység	Látásmód - Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem
Ismeretek, követelmények	A magyar barokk irodalom, szemelvény Pázmány Péter értekező prózájából. Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem című eposza alapján a tanuló tisztában van az eposzi kellékekkel, az embereszménnyel, szerkezet és koncepció kérdéseivel, értékrenddel, az antik és a barokk eposz különbségeivel, felismeri a barokk formajegyeit. Műismereti minimum: <i>Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem</i>
Kulcsfogalmak	barokk eposz, eposzi konvenciók (kellékek) a barokkban, erkölcsi érték, heroizmus, körmondat

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – a francia klasszicista színház (17. század)
Ismeretek, követelmények	Tragédia és komédia, a francia színház a 17. században, a komikum megjelenési formái. A tanuló felismeri a klasszicista esztétika műfaji szabályait, ismeri a hármas egység elvét, megérti a komikum műfajformáló minőségét és változatait (helyzet- és jellemkomikum), képes egy mű részletes elemzésére, a hősök jellemzésére, magatartásuk és konfliktusaik értékelésére. Műismereti minimum: <i>Moliere: Tartuffe</i> vagy más műve elemző feldolgozása, memoriter: egy részlet
Kulcsfogalmak	felvonás, jelenet, díszlet, jelmez, szerzői utasítás, hármas egység, mértéktartás, helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum, jellemtípus, bizalmas, rezonőr

Tematikai egység	Világirodalom – az európai irodalom a 18. században
Ismeretek, követelmények	<p>A felvilágosodás irodalmának jellemző műfajai és stílusirányzatai: klasszicizmus, szentimentalizmus, rokokó. A tanuló tudja megkülönböztetni a korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáit, ismeri ezek összefüggéseit, az egyes irányzatok jellemző tendenciáit, irodalmi műfajait egyes szemelvények alapján. (Defoe, Swift, <i>Voltaire: Candide</i>, Rousseau, <i>Goethe: Az ifjú Werther</i>, <i>Faust</i>, Schiller különféle műfajú alkotásaiból)</p> <p>Műismereti minimum: Swift, Voltaire, Goethe egy művének ismerete</p>
Kulcsfogalmak	felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, rokokó, valóság és

	2
Tematikai egység	Világirodalom - az európai irodalom a 18. században
Kulcsfogalmak folytatása	fikció, elbeszélői nézőpont, kalandregény, robinzonád, fejlődésregény, éregény, levélregény, tézisregény, ellenutópia, szatíra, (szatirikus hangnem)

Tematikai egység	Magyar irodalom a 18. században – portrék: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel
Ismeretek, követelmények	<p>A 18. század irodalma a felvilágosodás előtt (Mikes Kelemen: Törökországi levelek részlete) A felvilágosodás korának irodalma, művelődési programok, Bessenyei György prózai művének részlete, Kazinczy irodalomszervező tevékenysége, írói munkássága, Csokonai portréja, életművének műfaji, formai, stiláris sokszínűsége, Berzsenyi portréja, jellemző műfajok, témák.</p> <p>A tanuló ismerje a magyar nyelv ügyében született legfontosabb programokat, Kazinczy munkásságát, a nyelvújítási mozgalom jelentőségét, Csokonai és Berzsenyi életművének helyét, szerepét a magyar irodalom történetében. Ismerje fel a különböző stílusirányzatokat, műfajokat, versformákat.</p> <p>Műismereti minimum: <i>Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részlet) Kazinczy Ferenc egy epigrammája, Bessenyei György Magyarság c. röpiratának részlete, Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez, A tihanyi Ekhóhoz és egy mű, Berzsenyi Dániel: A közelítő tél, A Magyarokhoz I. és egy mű ismerete. Memoriterek tolmácsolása</i></p>
Kulcsfogalmak	nyelvújítás, irodalmi élet, művelődési program, értekezés, szentencia, szimultán ritmus, bölcséleti óda, pictura, elégiko-óda, elégia, dal episztola, létösszegzés, időszembesítő verstípus

Tematikai egység	Világirodalom – az európai irodalom a 19. század első felében (romantika és realizmus)
Ismeretek, követelmények	<p>A romantika irodalmának jellemzői, új műfajok, formák, (verses regény, bűnügyi történet, drámai költemény, történelmi regény) A tanuló ismerje fel az életművek egymásmellettségét az 1830-as években, (klasszika, romantika, realizmus tendenciái), Goethe, Hugo, Stendhal, Balzac jelentőségét, képes egy epikai alkotás elemző bemutatására a közös értelmezés után.</p> <p>Műismereti minimum: <i>Shelley, Keats, Poe, Hugo, Hoffmann,</i></p>

	<i>Puskin, Balzac, Stendhal, Gogol egy-egy művének / részletének ismerete</i>
Kulcsfogalmak	műfajkeveredés, hangnemi kevertség, groteszk, irónia, bűnügyi történet, történelmi regény, verses regény, regényciklus, analitikus regény

3

Tematikai egység	Színház és drámatörténet – Katona József: Bánk bán
Ismeretek, követelmények	Katona József Bánk bán című művének sok szempontú értelmezése, magánéleti és közéleti konfliktus, alapkérdések, a szereplők körei, Bánk összeomlása, felépítés, szerkezet. A tanuló ismerje a magyar színház történetének néhány sajátosságát, képes elemezni nemzeti tragédiánkat. Műismereti minimum: a tragédia elemző feldolgozása és memoriter: (részletek a műből)
Kulcsfogalmak	vándorszínház, állandó színház, szerepkör, intrikus, naiva, késleltetés, drámai nyelv, klasszicizmus és romantika

Tematikai egység	Magyar irodalom a 19. század első felében – portrék: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály
Ismeretek, követelmények	Kölcsey Ferenc alkotói portréja, közéleti szerep, egyéni és közösségi sors, Vörösmarty Mihály portréja, romantikus világlátás, tematika és képalkotás lírában és drámában. A tanuló ismerje fel a reformkor, nemzeti romantika, népiesség fogalmak tartalmát és jelentőségét, tisztában van Kölcsey és Vörösmarty életművének szerepével, helyével a magyar irodalomban. A himnusz műfaji sajátosságai, alapkérdések a Csongor és Tünde című Vörösmarty műben, mesejáték/drámai költemény, tér és idő, az életfa szimbóluma és a kert toposza. Műismereti minimum: <i>Kölcsey: Hymnus, Huszt és még egy lírai mű, egy értekező prózai részlet (Parainesis), Vörösmarty: Szózat, Előszó és még két lírai mű, a Csongor és Tünde, memoriterek</i>
Kulcsfogalmak	irodalmi élet, népköltészet, népdalgyűjtés, nemzeti himnusz, értekezés, intellektus, értékszembevető és időszembevető verstípus, rapszódia, romantikus irónia, drámai költemény

Tematikai egység	Életmű – Petőfi Sándor
Ismeretek, követelmények	Petőfi Sándor életműve, pályaszakaszok. A tanuló ismerje az életmű főbb alkotói korszakait, Petőfi helyét és szerepét a magyar irodalomtörténetben, jellemző témáit, műfajait, versformáit, képes önálló műértelmezés megfogalmazására. Témák (szerelem, táj, ars poetica), versciklusok, lírai műfajok és versformák ismerete. A Tanuló legyen képes Petőfi életművének bemutatására 10-12 lírai mű és 1-2 verses

	epikai alkotás alapján. Műismereti minimum: <i>Az Alföld, Nemzeti dal, János vitéz, A puszta, télen, A XIX. század költői, Európa csendes, újra csendes..., Szeptember végén és még 3-4 mű és memoriterek</i>
Kulcsfogalmak	népiesség, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, látomásköltészet, ars poetica, komikus eposz, költői szerep, váteszköltő

4

Tematikai egység	Látásmód – Jókai Mór
Ismeretek, követelmények	Jókai alkotásainak jellemzői, műfaji változatok az életműben, regényírói művészetének sajátosságai (romantika). A tanuló ismerje Jókai helyét a magyar irodalomtörténetben, a romantikus ábrázolásmód sajátosságait, a romantikus regény jellemzőit. A tanuló legyen képes egy regényelemzésen keresztül önálló szóbeli tétel kifejtésére. Műismereti minimum: <i>Jókai: Az arany ember vagy más regénye</i>
Kulcsfogalmak	történelmi regény, vallomásregény, epizód, leírás, utópia, humor, anekdota